

نیمه پنهان

سید امیر سادات موسوی

— بچه من قیافه‌اش مثل ماهه!
حتما تا به حال زیاد شنیده‌اید که مادری چنین جمله‌ای را درباره فرزندش به کار ببرد. به طور کلی ادبیات ما پر از «ماه» است. البته شاید ادیبان ما حق داشته‌اند که همه چیز را به ماه تشبیه کنند و این قدر از ماه اسم ببرند. به هر حال، ماه از قدیم‌الایام روشنائی بخش شب‌های زمین بوده و نورش چشم‌های مردم را به خود خیره می‌ساخته است.

خیلی هم خوشگل نیست!

اگر تعصبات ادبی را کنار بگذاریم و به قیافه ماه نگاه کنیم، متوجه می‌شویم که خیلی هم قیافه قشنگی ندارد! مخصوصا که صورتش پر است از چاله‌ها و ناهمواری‌ها. این چاله‌ها که به آن‌ها «دهانه‌های برخوردی» می‌گویند، در اثر برخورد شهاب‌سنگ‌ها با سطح ماه ایجاد شده‌اند. دلیل این برخوردها آن است که ماه برخلاف زمین در اطراف خودش جو ندارد. جو زمین مانند سپری است که از جان موجودات زمینی در برابر بسیاری از شهاب‌سنگ‌ها محافظت می‌کند. شهاب‌سنگ‌ها هنگام عبور از جو در اثر اصطکاک می‌سوزند.

شکل‌گیری ماه

نظریه‌ای درباره شکل‌گیری ماه می‌گوید که ماه در اثر برخورد جسمی در ابعاد مریخ با زمین، به وجود آمده است. نکته جالب این است که اثرات جزر و مدی زمین و ماه، طی میلیون‌ها سال گذشته باعث افزایش مدت شبانه‌روز زمین شده‌اند. بررسی سنگواره‌های مرجانی نشان می‌دهد که ۳۵۰ میلیون سال پیش، هر شبانه‌روز زمینی ۲۱ ساعت بوده است.

آن روی ماه را ندیده‌اید!

جاذبه زمین به طوری ماه را محکم گرفته است که ماه در حین گردش به دور زمین تنها یک طرفش به سمت ماست. یعنی منظره‌ای که ما از ماه در آسمان می‌توانیم ببینیم همیشه فقط یک نیمه آن است. پنجاه سال پیش وقتی کاوشگر «لونا ۳» Luna به دور ماه چرخید و از آن طرف ماه عکس برداری کرد، اولین باری بود که انسان‌ها نیمه پنهان ماه را دیدند.

نیمه پنهان ماه

دریاهای ماه

مشهور است که وقتی ۴۰۰ سال پیش گالیله با تلسکوپ خودش به ماه نگریست، تصور کرد که نواحی تاریک ماه دریاهای آن هستند. به همین دلیل او نام دریا را بر این نواحی گذاشت.

امروزه ما می‌دانیم که در واقع هیچ آبی روی ماه وجود ندارد، و نواحی تاریک‌تر آن هم چیزی جز مناطقی خشک نیست. با این حال هم‌چنان نام «دریا» روی این نواحی

یک سؤال!

یک هواپیمای معمولی با چه سرعتی می‌تواند بر فراز ماه پرواز کند؟

اسفند ماه ۹۰

رؤیت هلال

همه ساله در ایران، در آغاز و پایان ماه رمضان، دیدن هلال ماه مهم‌ترین بحث همه محافل می‌شود. موضوع از این قرار است که ماه تقریباً هر ۲۹/۵ روز یک دور نسبت به خورشید به گرد زمین می‌چرخد. وقتی از دید ناظران زمینی، ماه از کنار خورشید عبور می‌کند، ابتدا چیزی از ماه دیده نمی‌شود. اما به مرور، با فاصله گرفتن ماه از خورشید، هلال بسیار کوچکی تشکیل می‌شود. در این روزها ماه در آسمان بسیار به خورشید نزدیک است و معمولاً در روز قابل مشاهده نیست. پس از غروب خورشید هم برای زمان اندکی (مثلاً نیم ساعت) فرصت داریم تا ماه را در آسمان رؤیت کنیم. زیرا پس از این زمان، ماه غروب می‌کند. رصدگران ماه در این شبها در انتظار شکار ماه هستند. هر وقت هلال ماه دیده شود، صبح روز بعد آغاز ماه قمری است.

خوارزمی، ابن‌هیثم، ابن‌سینا، خواجه نصیرالدین طوسی، صوفی رازی و...

باقی‌مانده است: دریای آرامش، دریای باران، دریای ابرها، دریای رویاها و...

قدم‌زدن روی ماه

اگر علاقه‌مند به قدم‌زدن روی سطح ماه هستید، به این نشانی بروید:
«www.google.com/moon»
در این وبگاه می‌توانید با بزرگ‌نمایی دل‌خواه، سطح ماه را ببینید و محل فرود برخی سفینه‌های فضایی را روی ماه مشاهده کنید.

اسامی روی ماه

«انجمن بین‌المللی نجوم» دهانه‌های برخوردی ماه را با نام دانشمندان و منجمان نام‌گذاری کرده است؛ افرادی که در میان آن‌ها برخی از دانشمندان مسلمان و ایرانی را هم مشاهده می‌کنیم: ابوعبدالله بتانی، ابوریحان بیرونی، ابوالوفای بوزجانی،